

Filosofian (opetus suomeksi) valintakoe 22.5.2023 klo 9–12

Valintakokeen ennakkomateriaali

Thomas Nagel: What Does It All Mean? A Very Short Introduction to Philosophy, Oxford University Press. Vain vuosien 1987, 1988 ja 1989 painokset kelpaavat.

Tervetuloa filosofian (opetus suomeksi) valintakokeeseen

Lue huolellisesti kaikki ohjeet läpi

Koe koostuu 2 osasta. Kokeen kesto on 3 tuntia. Voit jakaa koeajan osien välillä haluamallasi tavalla. Voit liikkua osien välillä kokeen aikana vapaasti. Vastaa kaikkiin kokeen osioihin. Tallenna vastauksesi aina ennen tehtävästä poistumista.

Sinulla saa kokeen aikana olla auki ainoastaan valintakoejärjestelmä sekä erillinen aineistotiedosto. Älä avaa muita ohjelmia.

Voit luonnostella vastauksiasi ruutupaperille. Ruutupaperille tekemiäsi merkintöjä ei huomioida arvostelussa.

Valintakokeessa on pdf-muodossa olevaa aineistoa. Aineiston saa avata ainoastaan verkkoselaimella. Avatun välilehden saa vetää erilliseen ikkunaan kysymysten rinnalle. Selaimen etsi-toiminnon (Ctrl+F tai Cmd+F) käyttäminen on sallittua.

Kokeessa jaettava aineisto on tarkoitettu vain valintakoeikäyttöön. Tekijänoikeudellisista syistä materiaalia ei saa jakaa eteenpäin.

Valintakokeen arviointi

Valintakokeessa on 2 osaa. Voit saada 0–50 pistettä kummastakin osasta. Hakijat asetetaan osan 1 pisteiden perusteella paremmuusjärjestyksen. Kokeesi osa 2 voidaan jättää arvioimatta, jos saat kokeen osasta 1 vähemmän pisteitä kuin 36. parhaat pisteet kokeen osasta 1 saanut hakija.

Sinut voidaan hyväksyä vain, jos sijoitut kokeen osasta 1 saamiesi pisteiden perusteella parhaiten menestyneiden 36 hakijan joukkoon. Lisäksi sinun pitää saada jokaisesta osasta vähimmäispistemäärä. Kokeen arvioija päättää vähimmäispistemäärät kokeen jälkeen. Osien pisteet lasketaan yhteen. Valintakokeen enimmäispistemäärä on 100.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota asiakokonaisuuksien hahmottamiseen, käsitteelliseen täsmällisyyteen ja johdonmukaisuuteen, kielellisen ilmaisun selkeyteen sekä kykyyn tarkastella alan keskeisiä kysymyksiä. Kirjoita esseevastaukset selkeästi käyttäen oikeakielisiä kokonaisia virkkeitä, ei luetelmaviivoja. Nämä kriteerit otetaan huomioon arvioinnissa.

Valintakokeen osa 1 on kirjallisuusosa ja osa 2 on aineisto-osa.

Osa 1

Vastaa kysymyksiin valintakoe kirjallisuuden pohjalta.

Tehtävä 1

Valintakoe kirjassa Thomas Nagel kirjoittaa, että "merkityksen mysteeri on siinä, että sitä ei näytä löytyvän mistään – ei itse sanasta, ei mielestä, eikä mistään erillisestä käsitteestä tai ideasta, joka leijuu sanan, mielen ja tarkoitamiemme olioiden välillä. Ja kuitenkin käytämme kieltä kaiken aikaa, ja voimme sen ansiosta ilmaista monimutkaisia ajatuksia, jotka ulottuvat kauas ajassa ja paikassa". Mitä Nagel tarkoittaa tällä merkityksen mysteerisyydellä ja miten hän perustelee kantansa?

(0–25 pistettä)

Vastauksen enimmäispituus (merkkiä): 3000

Tehtävä 1: mallivastaus / arviointikriteerit

Hyvä vastaus osoittaa, että hakija on ymmärtänyt sen miksi Nagelin mielestä sanan merkityksellisyys on mysteeri. Tyypillisessä hyvässä vastauksessa selostetaan seikkaperäisesti, kuinka Nagel tarkastelee erilaisia mahdollisia näkemyksiä siitä miten sana äänenä tai merkkeinä paperilla voi merkitä/tarkoittaa jotakin. Merkityksen mysteeri hänelle on siinä, että kaikki esitetyt ratkaisuvaihtoehdot ovat jossakin mielessä epätyydyttäviä.

Nagel paikantaa merkityksen mysteerin erityisesti siihen, että sanalla voidaan viitata johonkin, joka on ajallisesti ja paikallisesti meidän ulottumattomissamme. Tämän takia merkitys ei voi selittyä suoralla viittaamisella johonkin koettuun asiaan tai olioon. Toisaalta merkityksen selittäminen jonkin välittävän käsitteen tai idean avulla on samalla lailla ongelmallinen, tosin vielä monimutkaisempaa, koska tällöin on ensin selitettävä sanan ja idean/käsitteen välinen suhde sekä myös idean/käsitteen ja viittauskohteen välinen suhde. Merkitys ei hänen mukaansa myöskään voi olla jotakin, joka meillä on mielessämme, kun käytämme sanaa. Nagelilla oli useampia perusteluja tälle väitteelle, kuten esimerkiksi se, että meillä ei sanaa käytettäessä ole ainakaan välttämättä tietoisesti mitään erityisesti mielessämme. Mikään esitetystä näkemyksistä ei tunnu selittävän sitä, että kuitenkin ymmärrämme toisiamme. (Max 7 p.)

Lisää pisteitä saa mainitsemalla seuraavia tekstissä tarkasteltuja seikkoja:

1. Nagel aluksi rajaa tarkastelun ulkopuolelle ns. onomatopoeettiset ilmaisut. (1 p.)
2. Nagel tarkastelee sanoja lauseen kontekstissa. (1 p.)
3. Määritelmän avulla sanalle voidaan määritellä merkitys. Ongelmana on kehämäisyys, ellei joillekin sanoille anneta merkitystä "suoraan" (2 p.)

4. Ymmärrämme sanan 'tupakka' vaikka emme tuntisi sen määritelmää (1 p. tätä ei suoranaisesti sanota tekstissä, mutta sen voi päätellä asiayhteydestä.)
5. Sanalla on merkitys, joka ylittää kokemuksessa annetun (1 p.)
6. Viittauskohteen ei tarvitse edes olla olemassa (1 p.)
7. Sanan merkitys sisältää sen kaikki mahdolliset käytöt, todet ja epätodet. (1 p.)
8. Sanojen käyttöön liittyy jotakin yleistä, joka ylittää yksittäisen käyttötilanteen (1 p.)
9. Sanojen käyttöön liittyy jotakin, joka on riippumaton sanan käyttäjistä (1 p.)
10. Sanojen käyttöön liittyy jotakin, joka on riippumaton käytetystä kielestä (1 p.)
11. Ehkäpä sanan käytön merkityksellisyyden selittää jokin, joka on jaettavissa eri kielten puhujien kanssa. (1 p.)
12. Ongelma vaikuttaa olevan se, että partikulaaria sanaa käytetään tarkoittamaan jotakin universaalia (1 p.)
13. Jokin mielikuva meillä voi olla, mutta tämä ei auta, koska tämä mielikuva on partikulaari, eikä siten kata kaikkia aktuaaleja tai mahdollisia esimerkkejä sanasta. (1 p.)
14. Sanojen lokaali käyttö ei selitä merkityksen ulottumista kauas, yhteisen kokemuksemme ulkopuolelle (1 p.)
15. Entä jos sanoja tarkastellaan välineinä ihmisten välisissä suhteissa? Tämä ei selitä merkityksen ulottumasta niiden ulkopuolelle (1 p.)
16. On mahdollista, että merkitys pysyy samana riippumatta käytön kontekstista, tarkoitusperistä, tilanteesta tms. (1 p.)
17. Yllä mainitun ajatuksen järkevä kritiikki (ei kirjassa) (1 p.)
18. Kieli ei ole yksityinen, vaan merkitys on osa systeemiä, joka on ollut olemassa vuosisatojen ajan. (1 p.)
19. Miten oma sanan käyttöni saa sisältönsä muiden kielenkäytöstä (joista en välttämättä tiedä mitään) (1 p.)
20. Joku muu näistä johdettavissa oleva mielekäs väite (1 p.)

Maksimipistemäärä kysymyksestä on 25 pistettä, jonka voi saavuttaa monella eri tavalla. Tärkeintä on, että vastaus on johdonmukainen ja selkeästi kirjoitettu essee, josta välittyy se, että kirjoittaja on oivaltanut, mistä Nagelin pohdinnassa on kyse. Tällöin pelkkä yksityiskohtien viitteellinen maininta ei riitä, vaan asiat tulee selostaa käsitteellisesti tarkasti ja järkevästi.

Tehtävä 2

Thomas Nagel kirjoittaa valintakoe kirjassa luvun 9 ("Kuolema") loppuksi, että "loogisesti ajatellen, oikeastaan kuolemaa tulisi pelätä vain, jos selviämme siitä hengissä". Mitä hän tarkoittaa tällä ja miten hän perustelee tämän väitteensä?

(0–25 pistettä)

Vastauksen enimmäispituus (merkkiä): 3000

Tehtävä 2: mallivastaus / arviointikriteerit

Hyvä vastaus on johdonmukainen ja selkeästi rakennettu essee, jossa näkyy riittävä filosofinen kypsyyden, eli kyky argumentoida, olla kriittinen, ja esittää ja perustella omia johtopäätöksiä. Hyvässä vastauksessa tulee pohtia ensinnäkin kysymystä siitä mitä tapahtuu,

kun kuolemme. Toisekseen tulee pohtia sitä, mitä edessä olevasta kuolemasta tulisi ajatella tai miten siihen tulisi suhtautua. Kolmanneksi hyvässä vastauksessa tulee myös pohtia sitä, miksi tuo Nagelin väite kuulostaa arkiajattelussa niin kummalliselta.

Mitä tapahtuu, kun kuolemme? Voinko edes ajatella omaa kuolemaani? Kun kehoni kuolee, häviävätkö minä? (Yht. max. 9 p.)

(Max. 3 p.) Voinko edes ajatella omaa häviämistäni (noneksistenssiäni), jos häviän totaalisesti?

- Voin ajatella itseäni ulkopuolisesti, ikään kuin olisin tajuton tai syvässä unessa: Voin kuvitella millainen ihminen olen, millaisia kokemuksia minulla on ollut
- Samalla lailla voin kuvitella oman kuolemiseni

(Max. 3 p.) Dualismi eli mind-body-ajattelu: koostumme kehosta ja sielusta, joten voimme hyvin ajatella elämää kuoleman jälkeen

- Sielu on olemassa itsenäisenä ja se omaa mentaalisen olemassaolon ilman ruumista: sielu erkaantuu kehosta sen kuollessa sen sijaan että tuhoutuisi kehon myötä
- Tällaisesta elämästä puuttuisi kehoon liittyvät toiminnalliset ja aistimukselliset havainnot, mutta sillä voi olla omanlaisensa sisäinen elämä

(Max. 3 p.) Fysikalismi: Dualismi ei ole totta ja mentaaliset prosessit ('sielu') ovat täysin riippuvaisia kehon fyysisistä ja biologisista toiminnoista, joten elämä kehon kuoleman jälkeen ei ole mahdollista

- Vallitsevan todistusaineiston mukaan tiedostava elämä riippuu kokonaisuudessaan siitä mitä tapahtuu meidän mentaalisisissa järjestelmissämme. Tällöin meillä ole mitään syytä uskoa kuolemanjälkeiseen elämään
- Tilanne on tietysti toisin joidenkin uskonnollisten tai spiritualististen doktriinien kohdalla

Kuinka kuolemasta tulisi ajatella tai siihen suhtautua? Onko tuleva kuolema hyvä, huono tai neutraali asia? Tulisiko sitä ajatella kauhulla, välinpitämättömyydellä vai helpotuksella? (Yht. max 9 p)

- Tämä riippuu tietysti siitä, millainen kuolema olisi
- Erilaisia näkemyksiä: 1. kuolema ei merkitse mitään kuolleelle ihmiselle; 2. Kuolema merkitsee sitä, että elämämme kulku katkeaa totaalisesti ja häviämme ja tämä on äärimmäinen paha; 3. Kuolema on siunaus, koska olisi sietämätöntä elää ikuisesti

(Max. 3 p.) 1. Jos kuolema ei ole itsessään mitään, se ei voi olla sen enempää miellyttävää kuin epämiellyttäväkään

- Mutta olentoa, joka ei ole olemassa ei voi sen enempää hyödyttää kuin vahingoittaakaan: sillä hyvän tai pahan täytyy aina tapahtua jollekulle?
- Tämä ei ole oikeastaan ongelma. Voimme kyllä sanoa, että ihmistä, joka oli olemassa, kuolema vahingoitti tai hyödytti (2. ja 3. alla)

(Max. 3 p.) 2. Jos kuolema on paha asia, sen täytyy johtua jonkun hyvän (esim. mielenkiintoisten tai miellyttävien kokemusten) puutteesta;

- Kaikki elämän hyvät asiat loppuvat ja niiden poissaolo on paha asia. Sitten elämän hyvien asioiden loppuminen vaikuttaisi selvästi olevan negatiivinen seikka henkilölle, joka oli elossa mutta on nyt siis kuollut
- Kun joku kuolee, tunnemme surua ei vain itsemme puolesta vaan myös hänen puolestaan koska hän ei enää koe noita elämän hyviä asioita
- On helppo ymmärtää, että kun ajattelemme kuolemaa negatiivisena pahana haluamme lisää elämää ja sen hyviä asioita, ja elämän loppuminen on syy suruun

(Max. 3 p.) 3. Jos kuolema on hyvä asia, se johtuu jonkin pahan, tylsistyneisyyden tai kivun poissaolosta

Kuolema itsessään on pelottavaa? (Yht. max 7 p.)

- Mutta asiaan liittyy enemmän. Kuoleman pelko on hämmentävä ajatus tavalla, joka ei palaudu vain suruun elämän loppumisesta
- Tuleva noneksistenssi on pelottava tavalla, jolla mennyt noneksistenssi ei ole. Hyväksymme ajatuksen, että maailma on ollut olemassa ennen meitä, joten miksi meidän pitäisi pelätä sitä, että meitä ei ole olemassa kuoleman jälkeen ja maailma jatkaa radallaan?
- Jos todella lakkaamme olemasta olemassa kuoleman jälkeen, eikä meillä ole mitään odotettavaa tulevaisuudesta, miksi meillä olisi mitään pelättävää?
- Kun ajattelemme asiaa tällä tavalla loogisesti, vaikuttaisi että kuolema on jotakin mitä meidän tulee pelätä vain, mikäli selviämme siitä hengissä
- Mutta silti moni ihminen ajattelee, että kuolema on eräs kauheimmista asioista joka heille voi tapahtua.

Osa 2

Vastaa kysymyksiin oheisten aineistojen pohjalta.

Tehtävä 3

Aineisto 1: Katkelma P. Raatikaisen artikkelista ”Se paha naturalismi”, teoksessa H. Rydenfelt & H. Kovalainen (toim.) Mitä on filosofia?, Gaudeamus, Helsinki, 2010, sekä katkelma L. Haaparannan & I. Niiniluodon teoksesta Johdatus tieteelliseen ajatteluun. Helsingin yliopiston filosofian laitoksen julkaisuja 3/1986.

Aineisto on poistettu tekijänoikeussyistä.

Tehtävän 3 kysymykset

1. Voiko hypoteettis-deduktiivista menetelmää soveltaa yhteiskuntatieteessä? Perustele vastauksesi ja havainnollista sitä esimerkin avulla. (0–5 pistettä)

2. Jo edesmennyt suomalaisfilosofi Lilli Alanen toteaa, että ”quinelaiselle naturalismille on luonteenomaista vankka usko tieteeseen, eritoten luonnontieteisiin – sitä voidaan myös kutsua eräänlaiseksi fysikalismiksi. Fysiikka on sille tieteen paradigma ja malli – muut tieteet saavuttavat uskottavuutensa reduktion tai redusoitavuuden kautta”. Arvioi Alasen käsitystä quinelaisesta naturalismista annettujen tekstikatkelmien perusteella. (0–10 pistettä)

3. Penelope Maddy on luonnehtinut omaa matematiikkaa koskevaa naturalistista kantaansa seuraavasti: ”Matemaattisten menetelmien arvioiminen jostakin matematiikan ulkopuolisesta tarkkailupisteestä, kuten esimerkiksi fysiikan näkökulmasta, on minusta vastoin kaiken naturalismin henkeä, eli sitä, että menestyksellistä hanketta, oli se sitten luonnontiede tai matematiikka, on ymmärrettävä ja arvioitava sen omilla ehdoilla, että tällaista hanketta ei tulisi alistaa jollekin ulkoiselle, oletettavasti korkeammalle näkökulmalle, josta sitä kritisoidaan tai jolta se kaipaa tukea. Esitän tässä matemaattista naturalismia, joka liittyy matemaattiseen käytäntöön samoin kuin quinelainen naturalismi liittyy luonnontieteelliseen käytäntöön”. (Penelope Maddy 1997)

Mitä yhteneväisyyksiä ja eroja löydät tekstikatkelmien perusteella Quinen ja Maddyn naturalismien välillä? (0–10 pistettä)

Vastauksen enimmäispituus (merkkiä): 3000

Tehtävä 3: mallivastaus / arviointikriteerit

Kysymys 1:

Kysymykseen voi vastata kieltävästi tai myöntävästi. Perusteluista tulee ilmetä, että menetelmään kuuluu (1) hypoteesin tekeminen jostakin välittömän havainnon ulottumattomissa olevasta seikasta, että siitä (2) päätellään loogisesti (3) havaittavia seurauksia. (Max 3 p.) Vastaavasti annetussa esimerkissä on esitettävä hypoteesi, josta johdetaan havaittavia ja todennettavia seurauksia.

Yksi kokeessa annettu hyvä esimerkki liittyi kysymykseen oppivelvollisuuden laajentamisesta toisen asteen koulutukseen. Kysymystä voidaan tarkastella esittämällä yksi tai useampi hypoteesi muutoksen vaikutuksesta ja sitten deduktiivisesti johtaa siitä empiirisesti tutkittavia väitteitä. Hypoteesina voidaan esimerkiksi esittää, että muutos johtaa alentuneeseen opiskelumotivaatioon erityisesti peruskoulun viimeisillä luokilla. Tätä voidaan tutkia esimerkiksi kyselytutkimuksilla tai tarkastelemalla oppimistuloksia. Nämä ovat havaittavissa olevia seurauksia. (Max 2 p.)

Samaa esimerkkiä voi käyttää myös argumentoimaan menetelmän sovellettavuutta vastaan. Tällöin voi esim. kiistää sen, että käytetty päättely on loogista, painottaa hypoteesin osuutta laajemmassa kokonaisuudessa ja selostaa päättelyn kehämäisyyttä. Tässäkin tapauksessa

vastauksesta on selvittävä menetelmän tekstikatkelmassa kuvattu luonne, eli siis, se, että jostakin havainnon tavoittamattomissa olevasta hypoteesista päätellään havaittavia seurauksia. (Max 2 p.)

Kysymys 2:

Vastauksen arvioinnissa kiinnitettiin huomioon siihen, kuinka hyvin hakija erottelee ja erittelee kahden eri naturalismi-käsityksen yhtäläisyyksiä ja eroja. Hyvä vastaus soveltaa aineistossa annettua informaatiota oikein ja on lisäksi johdonmukainen ja selkeästi kirjoitettu. Epämääräiset ja monitulkintaiset vastaukset eivät tuota maksimipistemäärää. Tämän lisäksi vastauksessa on selkeästi eroteltava aineistotekstissä esitetyt väitteet omista näkemyksistä.

Alasen mukaan quinelainen naturalismiin liittyy eräänlainen tieteisusko. Lisäksi Alasen mukaan Quine näkee fysiikan ensisijaisena, tieteen "tieteellisyyden" mittana. Raatikaisen artikkeli Quinen naturalismista sen sijaan ei tue tällaista käsitystä. Siinä ei myöskään puhuta mitään tieteiden välisestä redusoitavuudesta, fysikalismista tai edes fysiikan erityisasemasta. Sen sijaan Quinen omin sanoin naturalismille on ominaista tarkastella tiedettä autonomisena ilmiönä, joka ei tarvitse ulkopuolista perustaa tai arviointia. Katkelman mukaan olennaista on havainto ja hypoteettis-deduktiivisen menetelmä ja edellisen kohdan vastauksen perusteella voidaan väittää, että tällainen käsitys kattaa/ei kata myös yhteiskuntatieteitä. Quine argumentoi myös, että tiede ja filosofia muodostavat jatkumon, holistisen kokonaisuuden, joka tutkii todellisuutta ja jonka ulkopuolista "näköalapaikkaa" ei ole. Tiede nähdään erehtyväisenä. Tieteen ulkopuolista näkökulmaa ei tunnusteta, missä voi nähdä yhteyksiä Alasen käsitykseen quinelaisesta naturalismista. Alanen kuitenkin tuntuu argumentoivan tieteen ulkopuolisesta näkökulmasta. Nämä kaksi annettuihin katkelmiin perustuvaa käsitystä naturalismista ovat siis erilaisia. (Max 10 p.)

Kysymys 3:

Tässäkin vastauksessa keskeistä on kahden eri naturalismi-käsityksen yhtäläisyyksien ja erojen selkeä erittely. Hyvä vastaus soveltaa aineistossa annettua informaatiota oikein ja on lisäksi johdonmukainen ja selkeästi kirjoitettu. Epämääräiset ja monitulkintaiset vastaukset eivät tuota maksimipistemäärää. Tämän lisäksi vastauksessa on selkeästi eroteltava aineistotekstissä esitetyt väitteet omista näkemyksistä.

Molemmat, Maddy ja Quine, paikantavat naturalismin siihen, että sen mukaan tiedettä tarkastellaan sen omilla ehdoilla, sen sisältä, eikä jostakin tieteen ulkopuolisesta näköalapaikasta. Quinen käsityksessä ensisijaista on erityisesti havainnon ja hypoteettis-deduktiivisen menetelmän oikeuttama tiede. Tämä käsitys ei sovellu matematiikkaan, jota Maddyn mielestä tulee tarkastella itsenäisenä hankkeena, tämän hankkeen omilla ehdoilla. Maddy kritisoi Quinea, koska tämä näkee matematiikan osana luonnontieteiden kokonaisuutta, eikä itsellisenä hankkeena. Lisäksi Quine puhuu filosofian ja tieteen jatkumosta, jonka puitteissa todellisuutta tarkastellaan. Maddy katsoo matematiikan edistyvän ilman filosofista tukea tai oikeutusta. Maddyn käsityksestä seuraa, että kaikkia erillistieteitä

tarkastellaan niiden omilla ehdoilla, kun taas Quine katsoo kaikkea yhden holistisen kokonaisuuden puitteissa. (Max 10 p.)

Tehtävä 4

Aineisto 2: Katkelma M. Luoma-ahon artikkelista ”Mitä totuuden jälkeen? Ajatuksia konservatismista maallistuneessa yhteiskunnassa” (niin & näin 51, 4/2012).

Aineisto on poistettu tekijänoikeussyistä.

Tehtävän 4 kysymykset

1. Kuvaile ja analysoi, millainen näkemys moraalista on tekstissä esitelty ”Tao”. (0–15 pistettä)
2. Arvioi, miten tuollainen näkemys ilmenisi moraalisisessa ajattelussa ja toiminnassa. (0–10 pistettä)

Vastauksen enimmäispituus (merkkiä): 3000

Tehtävä 4: mallivastaus / arviointikriteerit

Hyvä vastaus on johdonmukainen ja selkeästi rakennettu essee, jossa näkyy riittävä filosofinen kypsyyt, eli kyky argumentoida, olla kriittinen, ja esittää ja perustella omia johtopäätöksiä. Pelkkä aineistotekstissä ja/tai mallivastauksessa esiteltyjen seikkojen poiminta ja luettelomainen esittely ei tuota maksimipisteitä. Tämän lisäksi vastauksessa on selkeästi eroteltava aineistotekstissä esitetyt väitteet omista näkemyksistä.

Huom! Hakijoiden vastaukset tähän tehtävään on arvosteltu kokonaisuutena ja itse pisteytys on sen jälkeen tehty alla esitettyjen kriteerien mukaisesti. Toisin sanoen, jos hakija on vastauksessaan esim. käsitellyt kysymys 1n teemoja kysymys 2n alla, on ko. vastaus arvioitu näiltä osin kysymys 1n kriteerien mukaan, ja päinvastoin. Näin arvostelussa ei ole rankaisttu siitä, jos hakija on esittänyt näkemyksiään alla esitettyjen kriteerien mukaisesti väärän kysymyksen alla.

Kysymys 1:

Hyvässä vastauksessa tulisi käsitellä seuraavia teemoja, eritellen samalla analyttisesti, mitä kukin teema kattaa tai sisältää:

- Kyse on tekstin mukaan konservatismista, jonka mukaan oikea ja väärä, hyvä ja paha (’arvot’ ja ’moraalisen toiminnan kriteerit’) ovat olemassa meistä riippumatta
- (Universaalisuus ja absoluuttisuus): ’...on olemassa ajattomia ja universaaleja absoluutteja’ ja ’... Lewis...puolustaa universaalia moraalialia, mikä ei ole vain yksi arvomaailma muiden joukossa’

- (Meta-eettinen realismi tai kognitivismi): Arvot ovat eivät ole ihmisten luotavissa, määriteltävissä tai muutettavissa olevia asioita, vaan niillä on totuusarvo maailmankatsomuksista riippumatta
- (Arvo-objektivismi): on olemassa objektiivisesti hyvää ja pahaa, oikeaa ja väärää, ja että ne eivät riipu ihmisten mielipiteistä tai näkemyksistä.
- (Relativismikritiikki): eri uskonnoilla ja sivilisaatioilla on erilaisia ja joskus ristiriitaisiakin arvoja; tämän 'moraalirelativistisen faktamaailman yläpuolella on olemassa ajattomia ja universaaleja absoluutteja'; lisäksi, '[k]onservatiivi ei pidä ajatuksesta, että oikea ja väärä, hyvä ja paha ovat ihmisten määriteltävissä'
- Perusteluna tälle arvojen objektiivisuudelle ja universaalisuudelle ja sille, mitä ne ovat sisällöltään on näkemys siitä, että todellisuus on tietynlainen ja ihmiset tietynlaisia ja arvojemme tulee heijastaa näitä seikkoja

Kysymys 2:

Lähtökohtana hyvässä vastauksessa on seuraavat lauseet tekstistä:

- 'Meidän moraalinen ja poliittinen velvollisuutemme on arvostaa, vartioida, puolustaa ja säilyttää arvoja',
- 'Jotta ylipäätään voimme vertailla olemassaolevia arvoja tarvitsemme objektiivisen moraalisen standardin, joka ei ole mikään noista vertailtavista arvoista vaan riippumaton niistä kaikista'., sekä
- 'Mikäli me kykenemme luomaan ja muuttamaan arvoja, mikä tahansa, joka on arvokasta tänään, voi olla arvotonta huomenna.' (konservatismi)

Hyvässä vastauksessa käsitellään näitä teemoja esimerkkien tai kuvauksien avulla, sekä kysymyksiä, jotka liittyvät moraaliepistemologiaan, moraaliseen motivaatioon tai väärintekoon, arvorelativismiin/subjektivismiin ja -konflikteihin, moraalisten totuuksien rooliin tai moraalisten mielipide-erojen käsittelyyn.